
Intravénás droghasználó közösség vizsgálata Szekszárdon

kutatási beszámoló

2009

Oláh Roland

A vizsgálat célja

- A Szekszárdon ill. a környéken életvitelszerűen tartózkodó intravénás droghasználó (IDH) populációról információt szerezni
 - Szerhasználati szokásaik (használat gyakorisága, egyes szerek előfordulása)
 - Demográfiai és szocio-kulturális jellemzőik

A vizsgálati módszerek

- Kérdőíves kutatás helyi gyógyszertárak körében
- Félig strukturált interjúk intravénás droghasználókkal
- A kutatás módszertani alapja (Kassai 2004)
- A választott interjútechnika magyarázata
- Hipotézisek
- A vizsgálatba bevont szerhasználók: 4 fő IDH
- A kapott eredményekkel szemben támasztott elvárások

A gyógyszerértári vizsgálat módszere:

- A kutatás során mind a 9 Szekszárdon működő gyógyszerértárat ugyanazzal a kérdéssel ill. kérdőívvel látogattam meg
- Szó szerint ugyanazt kérdeztem, és a kérdéseket ugyanabban a sorrendben tettem fel, hogy ne befolyásoljak senkit, semmilyen módon a válaszáadásban.
- Egy kivételtől eltekintve mindegyik helyen a vezetőtől kaptam információt, közülük többen, maguk is tevékenyen részt vesznek a vevők kiszolgálásában.

A célcsoport definíciója a gyógyszerárak szerint:

- *Milyen jegyek alapján azonosítja a vizsgált csoport tagjait?*
 - kettőt-hármat, esetenként csak egyet visznek
 - nem tudják megmondani, hogy pontosan mit is szeretnének
 - néha bizonytalanok a méretekkel/fecskendő úrtartalommal kapcsolatban
 - nincs receptjük
 - ha épp az nincs amit szeretnének, nehezen döntenek helyettesítő megoldás ügyében pl: kompakt eszköz helyett külön tű és fecskendő...
 - ha inzulinhoz kérnek, legtöbbször a „nagymama” vagy egyéb hozzátartozó a megrendelő
 - nem ritka, hogy az ügyeleti díj sokszorosa a termék árának, de ettől függetlenül többször is visszajönnek és vesznek még néhány darabot.

Az eredmények a számok tükrében I.

- A válaszok alapján, a városban működő gyógyszertárok a célcsoport számára **havonta, átlagosan 380 darab tűt és fecskendőt értékesítenek** valamilyen formában/kivitelben.
- **Ez, évi 4560 darabot jelent.**

Az eredmények a számok tükrében II.

- A vásárlásokra jellemzően **18 és 22 óra közt** kerül sor, ez alól kivétel az éjszakai órákra eső néhány alkalom.
- Ez utóbbiakra leginkább a hétvégéken kerül sor, pénteki és szombati napokon. A **nappali vásárlások kevésbé gyakoriak.**

Az eredmények a számok tükrében III.

- a vizsgált vásárlói csoport jellemzően, *fiatal*, **17-25 év** közötti, többnyire *jólszituált férfi*.
- **felső korhatárukat kb. 30 évre, alsót 15-re becsülték**
- egyesek naponta többször vásárolnak **kisebb tételt, 2-4-db-ot**
- egyszerre többen érkeznek, **jellemzően 3-an 4-en**

A gyógyszerértári vizsgálat során szerzett tapasztalatok :

- Nem „tankol fel” több fecskendővel, mint amennyi egy használati alkalommal szükséges lehet, **ha azonban közben megváltoznak a körülmények, hajlandó újra visszamenni és akár az ügyeleti díj újbóli kifizetése árán is újabb néhány darabra szert tenni.**
- **Előfordulhat, hogy egy-egy gyógyszerértár időszakosan nem tart steril injektáló eszközöket.**
- A vevők részéről nem érkezik a szerhasználatukkal, vagy egészségi állapotukkal kapcsolatos kérdés.
- **Nincs bizalmi kapcsolat.**

A droghasználókkal felvett interjú kérdései:

- mióta tart az injekciós droghasználat időszaka /aktív stádium /
- meddig használt /leállt stádium/
- primer és szekunder szerek
- a használat jellemzői: gyakoriság, módszerek, gyakorlottság
- az injekciózáshoz szükséges eszközök beszerzése
- eszköz megosztás: kivel, miért, milyen gyakran

A válaszok I.

- *Mióta tart az injekciós droghasználat időszaka /aktív stádium /?*
- **amiért fontos:** a használat idejével egyenes arányban megnövekszik (főként ópiát használók körében) az egyes vér útján terjedő fertőző betegségek előfordulási aránya. Kiugróan magas értéket a 2. és 5. év közötti időszak mutat. A legutolsó magyarországi felmérés alapján ez a csoport **32%-ban érintett HCV fertőzéssel.**
- **a válaszok alapján jellemző:** A kérdezettek egyike esik csak a kritikus szakaszba. Ő viszont nem volt soha szűrővizsgálaton, így biztosat nem tudhatunk állapotáról.
- A többi megkérdezett rendszeresen jár HIV és HCV-HBV vizsgálatra, szerencsére eddig mindig negatív eredményt kaptak

A válaszok II

- *a leállt stádiumra* vonatkozó kérdés:
- **amiért fontos:** pl. a spontán, saját elhatározásból kivitelezett absztinens- de legalábbis, nem injektáló - időszak jelezheti a használó kontrollált és tudatos droghasználatra vonatkozó készségeinek/képességeinek potenciálját. (Zinberg 2005) A tudatos/kontrollált szerhasználat megvalósítása protektív faktorként segítheti az ártalmak és kockázatok mérséklését
- **a válaszok alapján jellemző:** Az aktív használat időszaka néhányuknál több hónapra, néha néhány évre is megszakad. Ennek oka lehet rehabilitációs, vagy kórházi kezelés, de lehet spontán leállás, vagy igazságszolgáltatási intézkedések eredménye.

A válaszok III

- *Az elsődlegesen használt drogok:*
- **amiért fontos:** alapvetően határozzák meg a deviáns életvitel, a drogszcénában eltöltött időszak minőségét, ill. a felépülés esélyeit
- **a válaszok alapján jellemző:** Az interjúkban megnevezett primer, leginkább intravénás módon használt anyagok a heroin, az egyes amfetamin származékok (elsősorban speed), és a kokain voltak.

A válaszok IV.

- *A használat gyakorisága, módja, ill. a használó gyakorlottsága*
- **amiért fontos:** nagyban meghatározza a droghasználatból fakadó örömet, élményt de egyszersmind annak negatív vonatkozásait is befolyásolja, determinálhatja. Az egyes használói szokások egyfajta tanulás, tapasztalás útján alakulnak ki. Ennél fogva, elviekben, lehetőség lehet azok befolyásolására, megváltoztatására.
- **a válaszok alapján jellemző:** „Az első adag nyalcsit a reptéren lőtték be nekem, akkor még nem tudtam, hogy kell.” (OB04)
- „az elején bénáztam” (EB03)
- „ha nincs tiszta pumpa **[1]**, fóliázok..” (IV01)
- „ahhoz azért komoly motyóra **[2]** van szükség, hogy azt elfüstöld.(...) volt már olyan, de mostanában nem jellemző.” (OB04)

[1] fecskendő

- **[2]** Motyó=heroin

A válaszok V.

- *Az injekciózáshoz használt eszközök beszerzése*
- A megkérdezettek többnyire gyógyszertárakból oldják meg. Korábban gyakorta előfordult, hogy egyes gyógyszerészek nem szolgáltak ki droghasználókat steril eszközzel, mondván, nem akarnak hozzájárulni a drogozásukhoz. Ez ma már nem jellemző.
- *(„meglátnak, és csak azt kérdezik, hogy mennyit kérek. Régebben kértem számlát, de szerintem vágják, hogy mi a helyzet, úgyhogy, már ez sem érdekes egy ideje.” (EB03))*

A válaszok VI.

- *az eszközök megosztása*
- Ritkán, de előfordul eszközmegosztás. Részben az egyes fertőzések terjedésére vonatkozó információk hiányára vezethető vissza, részben pedig arra, hogy a fogyasztók nem rendelkeznek megfelelő mennyiségű steril eszközzel a droghasználat során.

Diszkusszió:

- A gyógyszertárakban való eszközbeszerzés bizonyos szinten kielégíti a szerhasználók szükségleteit, pl. éjszakai ügyelet, korlátlan mennyiséget kiadnak. Azonban csak egy speciális, tūcserét is biztosító alacsonyküszöbű, ártalomcsökkentő szociális szolgáltatás jelent hatékony, kockázatmérséklő eszközt, az IV használatot jellemző különböző ártalmak tekintetében.